

Phát triển nguồn nhân lực ngành y tế TP. Hồ Chí Minh thời gian tới

PHẠM THỊ KIM NGÂN*

Thời gian qua, nguồn nhân lực ngành y tế của TP. Hồ Chí Minh đã có nhiều nỗ lực trong việc chăm sóc sức khỏe người dân và đạt được những kết quả nhất định, các hoạt động khám, chữa bệnh và nâng cao chất lượng chăm sóc người bệnh được quan tâm và phát triển, cung ứng các dịch vụ chăm sóc sức khỏe tương ứng, đảm bảo quyền lợi của người tham gia bảo hiểm y tế... Tuy nhiên, công tác phát triển nguồn nhân lực ở Thành phố còn có nhiều hạn chế đòi hỏi cần sớm được khắc phục.

THỰC TRẠNG NGUỒN NHÂN LỰC NGÀNH Y TẾ CỦA TP. HỒ CHÍ MINH THỜI GIAN QUA

Nghị quyết số 20-NQ/TW, ngày 25/10/2017, Hội nghị Trung ương 6 khóa XII về tăng cường công tác bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe nhân dân trong tình hình mới xác định mục tiêu tổng quát: Nâng cao sức khỏe cả về thể chất và tinh thần, tâm vóc, tuổi thọ, chất lượng cuộc sống của người Việt Nam. Xây dựng hệ thống y tế công bằng, chất lượng, hiệu quả và hội nhập quốc tế. Phát triển nền y học khoa học, dân tộc và đại chúng. Bảo đảm mọi người dân đều được quản lý, chăm sóc sức khỏe. Để thực hiện mục tiêu đó, cần xây dựng hệ thống mạng lưới y tế rộng khắp, gần dân; được chỉ đạo thống nhất, xuyên suốt về chuyên môn, nghiệp vụ theo ngành từ Trung ương tới địa phương trong phạm vi cả nước, đồng thời bảo đảm sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp uỷ, chính quyền địa phương. Bên cạnh đó, cần xây dựng đội ngũ cán bộ y tế “Thầy thuốc như mẹ hiền”, có năng lực chuyên môn vững vàng, tiếp cận trình độ quốc tế. Nâng cao năng lực cạnh tranh trong chuỗi sản xuất, cung ứng được phẩm, dịch vụ y tế.

Xác định xây dựng, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực y tế có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, quyết định thành bại của hệ thống y tế và công tác chăm sóc sức khỏe cho người dân Thành phố, những năm qua, TP. Hồ Chí Minh đã chú trọng đào tạo nguồn nhân lực y tế có đủ năng lực, chuyên môn, nghiệp vụ, phẩm chất đạo đức đáp ứng được nhu cầu của thực tiễn, vì vậy nguồn nhân lực của ngành y tế Thành phố đã có nhiều biến đổi cả về số lượng, chất lượng lẫn cơ cấu. Theo báo cáo của Sở Y tế TP. Hồ Chí Minh về kết quả thực hiện Chương trình đào tạo nguồn nhân lực cho lĩnh vực y tế của Thành phố giai đoạn 2016-2020, số bác sĩ/vận dân tăng từ 16,07 lên 20. Số điều dưỡng trên 1 vạn dân tăng từ 33,34 lên 35. Số lượng trường đại học, cao đẳng, trung cấp chuyên nghiệp có đào

tạo các ngành liên quan đến lĩnh vực sức khỏe trên địa bàn Thành phố tăng dần theo thời gian. Tính đến cuối năm 2021, Thành phố có 8 cơ sở đào tạo nhân lực y tế trình độ đại học; 8 trường cao đẳng; 20 trường trung cấp và dạy nghề cùng hệ thống cơ sở thực hành lâm sàng tại 51 bệnh viện đa khoa, chuyên khoa thuộc ngành y tế Thành phố. Số cán bộ, công chức, viên chức y tế của Thành phố có trình độ sau đại học tăng từ 6.385 người năm 2016 lên 7.188 người vào năm 2020 và 8.400 người trong năm 2021. Số bác sĩ có trình độ chuyên môn sau đại học tăng từ 3.565 người năm 2010 lên 5.115 người năm 2015 và năm 2021 là 6.028 người. Hiện nay, có 35 đơn vị y tế được cấp mã ngành đào tạo liên tục đã thực hiện đào tạo, bồi dưỡng cập nhật kiến thức cho hơn 3.000 nhân viên y tế mỗi năm. Từ đó, giúp trình độ, năng lực đội ngũ y, bác sĩ ngày càng được nâng lên, 100% cán bộ, công chức, viên chức y tế được đào tạo đáp ứng tiêu chuẩn đối với từng loại chức danh theo quy định. Vì vậy, đã nâng cao chất lượng chăm sóc, bảo vệ sức khỏe cho người dân. Bên cạnh đó, phát triển y tế tuyến cơ sở, các bệnh viện tại TP. Hồ Chí Minh đã đầu tư phát triển nhân lực để các bệnh viện triển khai các kỹ thuật chuyên sâu. Nhiều kỹ thuật đã ngang tầm các nước trong khu vực đáp ứng nhu cầu khám bệnh, chữa bệnh của người dân Thành phố. Bệnh viện Bình Dân là bệnh viện đầu tiên trên cả nước triển khai kỹ thuật phẫu thuật nội soi bằng Robot. Cùng với đó, các bệnh viện: Mắt, Ung bướu,

* ThS., Trường Đại học Y dược TP. Hồ Chí Minh

Nhi đồng 1, Từ Dũ, Nhi đồng 2, Tai mũi họng, Nhân dân 115, Chấn thương chỉnh hình, Tim... đã tích cực triển khai nhiều kỹ thuật cao.

Với sự phát triển nguồn nhân lực y tế, lĩnh vực y tế chuyên sâu tiếp tục có được những bước tiến để xây dựng ngành y tế Thành phố trở thành trung tâm y tế chuyên sâu của cả nước và ngang tầm với khu vực. Nhiều bệnh viện đã áp dụng kỹ thuật cao vào khám, chữa bệnh, như: ghép tạng, phẫu thuật nội soi, tim mạch can thiệp, y học hạt nhân, hỗ trợ sinh sản... với chi phí giảm từ một phần ba đến một nửa so với sản phẩm, dịch vụ cùng loại ở nước ngoài. Có thể khẳng định, các thầy thuốc của ngành y tế Thành phố hoàn toàn có đủ khả năng để tiếp nhận và phát triển kỹ thuật y tế chuyên sâu ngang tầm khu vực và thế giới. Sự nghiệp đào tạo nguồn nhân lực y tế của Thành phố luôn là một điểm sáng của cả nước. Đến nay, hệ thống đào tạo đã có sự phát triển vượt bậc, cung cấp đội ngũ nhân lực y tế đáp ứng ngày càng cao về số lượng và chất lượng. Từ năm 2015 đến nay, Trường Đại học Y khoa Phạm Ngọc Thạch đã cung cấp số nhân lực y tế khá lớn (4.777 sinh viên tốt nghiệp tất cả các ngành) cho hệ thống y tế Thành phố. Riêng bác sĩ đa khoa tăng từ 371 lên đến 748 (năm 2019) và năm 2020 cung cấp thêm khoảng 1.000 bác sĩ. Nhiệm vụ đào tạo sau đại học của trường cũng tăng rất nhanh theo yêu cầu của Thành phố. Năm 2019, Trường Đại học Y khoa Phạm Ngọc Thạch đã mở được 21 mã chuyên ngành chuyên khoa I, 16 chuyên ngành chuyên khoa II, 10 mã chuyên ngành bác sĩ nội trú, 6 mã cao học và đặc biệt từ 2017 đến nay, Trường đã được giao nhiệm vụ đào tạo 3 mã chuyên ngành tiến sĩ, nâng tổng quy mô đào tạo lên hơn 1.600 học viên. Mỗi năm, hơn 1.600 sinh viên năm thứ 5, năm thứ 6 của Trường Đại học Y khoa Phạm Ngọc Thạch luân phiên nhau thực tập tại mạng lưới y tế cơ sở (trung tâm y tế, trạm y tế) của TP. Hồ Chí Minh [1].

Đợt dịch Covid-19 bùng phát đặc biệt là lần bùng phát thứ tư trên địa bàn Thành phố và các địa phương trong cả nước cho thấy vai trò vô cùng quan trọng của mạng lưới y tế cơ sở, trong đó, trạm y tế giữ vai trò trung tâm. Công tác phòng, chống dịch Covid-19 với nhiều mô hình hay, cách làm hiệu quả, như: tháp 3 tầng điều trị Covid-19, chăm sóc F0 tại nhà,

trạm y tế lưu động, tổng đài 1022, tổ y tế từ xa, bệnh viện chị em của Bộ Y tế, bệnh viện dã chiến 3 tầng... đã đạt kết quả tích cực.

Mặc dù vậy, nguồn nhân lực ngành y tế TP. Hồ Chí Minh còn có những hạn chế như:

Một là, phân bố giữa bác sĩ đa khoa thực hành, bác sĩ gia đình tại y tế cơ sở với bác sĩ chuyên sâu chưa cân đối, hài hòa. Trước diễn biến phức tạp của đại dịch, hệ thống y tế cơ sở Thành phố đã bộc lộ những điểm yếu trong việc duy trì hoạt động phù hợp với yêu cầu thực tiễn, cụ thể là về nhân lực, cấu trúc tổ chức, cơ sở hạ tầng, trang thiết bị, thiếu trầm trọng nguồn nhân lực y tế. Mặc dù hàng năm, có hàng nghìn sinh viên y, được ra trường, nhưng vẫn chưa thể đáp ứng đủ nhu cầu ngày càng lớn của xã hội, khiến cho ngành này luôn luôn ở trong tình trạng “khát” nhân lực. Thực tế tại TP. Hồ Chí Minh cho thấy, số lượng bác sĩ chuyên khoa luôn cao hơn nhiều lần so với bác sĩ thực hành tổng quát. Với mô hình hình tháp ngược này, thì hoạt động chăm sóc sức khỏe ban đầu tại trạm y tế sẽ còn gặp nhiều khó khăn và khó có thể phát triển. Hiện, Thành phố có 312 trạm y tế, nhưng 50% số trạm chưa có trường, phó trạm. Tỷ lệ bác sĩ của Thành phố hiện nay là 20 bác sĩ/vạn dân, nhưng tỷ lệ nhân viên y tế tuyến xã trên một vạn dân chỉ đạt 2,31, thấp hơn rất nhiều so với Hà Nội và một số địa phương trên cả nước. Năm 2021, hơn 1.000 nhân viên y tế cơ sở xin nghỉ việc, trong khi những năm trước chỉ khoảng 400-500 người nghỉ việc. Y tế cơ sở còn yếu kém không đáp ứng được nhu cầu khám chữa bệnh của người dân, trong khi y tế tuyến trên luôn quá tải. Quy định mỗi trạm y tế chỉ 5-10 nhân viên như hiện nay chỉ phù hợp địa bàn 6.000-20.000 dân. Ở TP. Hồ Chí Minh, hầu hết các phường có 50.000 dân, thậm chí 100.000 người, nên nhân viên y tế không thể bảo đảm nhiệm vụ.

Hai là, còn nhiều loại hình nhân viên y tế chưa được các trường đại học y khoa đào tạo hoặc là không đủ số lượng so với nhu cầu thực tế. Có thể kể đến như loại hình chuyên viên cấp cứu ngoài bệnh viện, cho đến nay vẫn chưa có trong danh mục đào tạo tại các trường y khoa; hoặc là loại hình nhân viên y tế công cộng với số lượng vẫn còn rất ít so với nhu cầu thực tiễn.

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC NGÀNH Y TẾ TP. HỒ CHÍ MINH

Để phát triển nguồn nhân lực ngành y tế TP. Hồ Chí Minh, thời gian tới cần thực hiện một số giải pháp sau:

Thứ nhất, TP. Hồ Chí Minh cần hoàn thiện hệ thống văn bản pháp quy về đảm bảo chất lượng đào tạo nguồn nhân lực y tế. Xây dựng năng lực về đào tạo lại/ đào tạo liên tục về lĩnh vực chuyên môn, chuyển giao công nghệ, cơ chế quản lý các chương trình đào tạo lại để tránh chồng chéo hoặc thiếu hụt, chú ý đào tạo lại đối với một số chuyên ngành: quản lý bệnh viện, y pháp, dự phòng... Bên cạnh đó, Thành phố cần chú trọng đào tạo các nhân viên y tế chuyên sâu làm công tác chăm sóc sức khỏe cộng đồng.

Thứ hai, về định hướng phát triển chương trình nâng cao chất lượng nguồn nhân lực trong giai đoạn 2021-2026, ngành y tế Thành phố phấn đấu đạt 21 bác sĩ/vạn dân; 40 điều dưỡng/vạn dân... Thực hiện Đề án Nâng cao năng lực y tế phường, xã, thị trấn. Trong đó, tập trung vào các nội dung: mạng lưới cơ sở vật chất, trang thiết bị, phát triển nguồn nhân lực, các chế độ chính sách cho nhân viên trạm y tế, phát huy hiệu quả mô hình bác sĩ gia đình... Bên cạnh đó, thực hiện tốt xã hội hóa, kết hợp công tư để chăm sóc sức khỏe cộng đồng tốt nhất có thể. TP. Hồ Chí Minh cũng cần sớm thực hiện quy trình để chuyển quản lý trung tâm y tế từ Sở Y tế về các quận, huyện và TP. Thủ Đức theo lộ trình.

Thứ ba, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ cho nguồn nhân lực y tế, trong đó Thành phố ưu tiên đào tạo đội ngũ cán bộ y tế, như: đầu tư ngân sách nhiều hơn cho đào tạo mới, bồi dưỡng, nâng cao trình độ cho các nơi còn thiếu nhân viên y tế. Tuyển chọn những cán bộ giỏi, những cán bộ trẻ tuổi có phẩm chất và năng lực để đào tạo, bồi dưỡng cho hệ thống chuyên sâu đáp ứng yêu cầu của địa phương. Xây dựng đội ngũ cán bộ y tế nhằm đáp ứng ngày càng tốt hơn cho công tác chăm sóc sức khỏe cộng đồng, cần có chính sách thích hợp, thể hiện ở tất cả các khâu từ tuyển chọn, đào tạo, đãi ngộ và tôn vinh... Đồng thời, mở rộng hơn nữa việc hợp tác quốc tế trong đào tạo, bồi dưỡng nâng cao chuyên môn, lựa chọn những cán bộ, sinh viên có đủ năng lực, phẩm chất đi học tập, nghiên cứu, học tập những kỹ thuật cao, phương pháp chăm sóc, bảo vệ sức khỏe tiên tiến của khu vực và thế giới.

Thứ tư, cần tiếp tục đầu tư ngân sách, cơ sở vật chất, trang thiết bị để đáp ứng nhu cầu phát triển ngành y tế, trong năm 2022, Thành phố sẽ hoàn thành và đưa vào hoạt động hiệu quả các công trình xây dựng mới gồm: Bệnh viện Truyền máu Huyết học, Bệnh viện Nguyễn Trãi, Bệnh viện Nhi đồng 1, Bệnh viện Phục hồi chức năng - Điều trị bệnh nghề nghiệp, Trung tâm Pháp Y, đồng thời, đưa các công trình xây dựng đã hoàn thành, như: Bệnh viện Ung bướu (cơ sở 2), Khu Kỹ thuật cao của Bệnh viện Nhân dân 115 đi vào hoạt động; Nâng cấp cơ sở hạ tầng các trạm y tế phường, xã đủ điều kiện hoạt động theo nguyên lý y học gia đình; Cải thiện chính sách lương, phụ cấp riêng cho cán bộ y tế do nghề y là một nghề đặc biệt, thời gian đào tạo dài, đặc thù công việc vất vả liên quan đến mạng sống trực tiếp của con người.

Thứ năm, chú trọng phát triển nguồn nhân lực y tế, cả về số lượng và chất lượng, về chuyên môn và quản lý đáp ứng yêu cầu tự chủ tài chính trong tình hình mới. Đẩy mạnh cải cách hành chính trong lĩnh vực y tế, nâng cao chất lượng dịch vụ y tế hướng đến sự hài lòng người dân, để tạo điều kiện cho bác sĩ tại các trạm y tế có cơ hội rèn luyện và nâng cao trình độ chuyên môn. Bên cạnh đó, ban hành các cơ chế, chính sách đặc thù nhằm củng cố, nâng cao năng lực tuyến y tế cơ sở, chú trọng phát triển nhân lực cho các trạm y tế vừa góp phần huy động bổ sung nguồn nhân lực y tế có sẵn trên địa bàn (như: y tế tư nhân, nhân viên y tế nghỉ hưu...), vừa giữ chân nhân viên y tế yên tâm công tác tại trạm y tế. Phấn đấu đội ngũ nhân viên y tế tại trạm y tế có ít nhất 1 bác sĩ đa khoa được đào tạo y học gia đình, 1 cử nhân y tế công cộng...

Thứ sáu, Sở Y tế Thành phố cần tăng cường đầu tư cơ sở vật chất và trang thiết bị cho trạm, đảm bảo về thuốc và vật tư y tế, đồng thời xây dựng các cơ chế phối hợp và lồng ghép chặt chẽ giữa công tác dự phòng và điều trị, giữa các cơ sở y tế trên địa bàn và với tuyến trên, góp phần đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ. Vừa qua, Thành phố đã thí điểm tăng cường bác sĩ trẻ về y tế cơ sở là một trong những chương trình hay, có ý nghĩa. Tuy nhiên, để giữ được các bác sĩ trẻ sau 18 tháng thực hành tại y tế cơ sở cần chọn y tế cơ sở làm nơi phát triển theo đúng chuyên ngành bác sĩ gia đình, cần chính sách tốt hơn về thu nhập, môi trường công tác, môi trường đãi ngộ, môi trường tiến thân. Cùng với đó, là sự hỗ trợ của các đồng nghiệp có kinh nghiệm và chính quyền để các em không đơn độc trong công tác; đồng thời, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin quản lý hồ sơ sức khỏe của người dân giúp bác sĩ gia đình, cán bộ y tế cơ sở thuận lợi hơn trong công việc. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Sở Y tế TP. Hồ Chí Minh (2021). *Báo cáo tổng kết công tác ngành y tế Thành phố năm 2021, triển khai phương hướng, nhiệm vụ trọng tâm năm 2022*
2. S. Hải (2020). *Đào tạo nguồn nhân lực ngành y tế chất lượng cao, theo chuẩn quốc tế*, truy cập từ <https://www.thanhuytphcm.vn/tin-tuc/dao-tao-nguon-nhan-luc-nganh-y-te-chat-luong-cao-theo-chuan-quoc-te-1491870014>
3. Nguyễn Minh (2021). *Ngành y tế với công tác đào tạo nguồn nhân lực*, truy cập từ cdc.ninhbinh.gov.vn/tin-tuc-su-kien/van-hoa-xa-hoi/nganh-y-te-voi-cong-tac-dao-tao-phat-trien-nguon-nhan-luc.html